

TISZÁNTÚL

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 k.
Negyedévre ..... 4 "
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 "
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 "
Egyes szám ára 8 fillér

XIX. évfolyam 61. szám.

Nagy-Várad.

Péntek, 1913. március 14.

Az ellenzék a Házban.

A második felvonulás.

A házszabályrevízió tárgyalása alkalmából az ellenzék csakugyan megjelent a parlamentben. Persze nem azért, hogy részt vegyen az öt első sorban érintő házszabály módosítás tárgyalásán. Nem is annyira azért, hogy meghiusítsa azt; mert tudta előre, hogy ahhoz nincs elég ereje. Inkább csak az volt a célja, hogy magában a parlament épületében, a képviselőház ülésén mondják el véleményüket, illetőleg gyalázódó kifakadásaikat Lukács miniszterelnök ellen. E kifakadások motivumait persze a Déry-féle pör anyaga képezte. Gondjuk volt arra is, hogy ezek bekerüljenek a képviselőház naplójába.

Ezek a szóbeli inzultusok természetesen szörnyű zajongások kíséretében történtek, de verekedés és sipolás, dobolás nélkül. A vége pedig tíz képviselőnek kitiltása lett. Mikor azonban Pavlik megjelent, az ellenzéki képviselők minden ellenállás és baj nélkül valamennyien kivonultak.

A házszabályrevíziót pedig az előadó és Mihályi nemzetiségi képviselő felszólalása után nyomban megszavazták. Nem volt szükség parallel ülésekre.

Szombaton hat heti szünetre mennek szét a képviselők. Ez a kis pihenő nem fog ártani az országnak sem.

A képviselőház ülése.

Az ellenzék bevonult a Házba.

Budapest, március 13.

A néppárt körhelyiségében 8 óra után néhány perccel megjelent **Justh Gyula**, fia, **Justh János** társaságában. Nem sokára ezután az ellenzéki képviselők csapatosan érkeztek a néppárt helyiségébe. Félkilencre már mintegy 80 képviselő gyűlt össze. **Justh** közben értesítést kapott, hogy 28 ellenzéki képviselő a Házban várja az ellenzéket. Kilenc órakor az ellenzék elindult a parlament felé. Utköz-

ben nagyszámu tömeg satlakozott hozzájuk s éltette az ellenzéki képviselőket. A parlament elé érve, már vára őket **Apponyi**, **Vázsonyi Vilmos** és **Holló Lajos**. A Ház portása egy bajusz és szakáll nélküli urat visza tartott.

— Nem szabad beenni, az ur nem képviselő.

— Igazoljuk, hogy képviselő — kiáltották jobbról-balról.

— Én ismerem a képviselő urakat, felselt a portás, ez az ur nem képviselő.

A körülállók hangosan elnevettek magukat.

— Hát nem látja, az **Ivanka Imre** képviselő?

A portás meghökkenve nézett a csupasz arcú urra és lassan kezdte felismerni és beengedte a képviselőháza.

Kezdődik az ülés és szavazás.

10 óra 5 perckor megnyitotta **Tisza** az az ülést; amint **Tisza** ezt a szót kiejtette: az ülést megnyitom! — **Lovászy Márton** rögtön felállt:

— Álljunk meg egy szóra! Itt nincsen házszabály, itt nincs törvényesség —

Tisza rácsengetet és folytatni akarta beszédjét, de **Lovászy** nem törődve vele, az ellenzék helyeslése és éjenzése között tovább beszélt.

Tisza rendre utaitja.

Eitner Zsigmond Pizskos gazembernek nincs joga rendre utasítani. (Zajos helyeslés az ellenzéken. — Gyázatosság! kiáltások jobbról.)

Lovászy Márton folytonos zajban folytatja: A kormány fejeazzal van vádolva, hogy hűtlenül kezelte az ország pénzét.

Elnök javasolja, hogy **Lovászy** Márton, **Ábrahám Dezsőt** és **Kun Bélát** a mentelmi bizottsághoz utasítsák. A jobb oldal felállással megszavazza.

Eitner Zsigmond Beszéljen a sóról. (Folytonos zaj.)

Elnök rendre utasítja.

Justh Gyula: Ői nem elnök. (Folytonos zaj.)

Lovászy Márton: Ön is a lopott pénzből lett megválasztva és nincs joga ott ülni.

Justh János: Alopott pénzből megnyitott ki Aradon!

Kubinyi Géza: Rendre! Rendre!

Tisza folytonos csenget és egymás

után utasítja rendre az ellenzéki képviselőket és szavaztatja jobboldalt, miközben **Lovászy** egyre beszél. Az ellenzéki zajból csak egy-egy erősebb zaj hallatszik ki.

Bikády Antal feláll és **Tisza** felé ordít: Gazembernek sem elnöki székben, sem a Házban nincs helye.

Az ellenzék karban üvölti: SÓ! só!

Lovászy szavaiból csak ennyit hallani: Európa szégyene, gyalázata... Bizonyítást követelünk...

Tisza ismét szavaztatja a jobboldalt, ahol erős Eláll! eláll! kiáltások hallatszanak **Lovászy** felé.

Lovászy be is fejezi, de alighogy leült, feláll **Ábrahám Dezső** és ő is a sósügyet hozza elő.

Tisza ismét megpróbálja, hogy megtegye előterjesztését, de azután az ülést felfüggeszti.

Pavlikék megjelenése.

A szünet alatt csend lett. 10 perc múlva bevonult a terembe **Pavlik** és **Beniczky** a rendőrséggel.

— Éljen **Elek Pál**! Kiabálja az ellenzék.

— Azt a cinege örményt tartóztassák le, kiabálja **Fráter Loránt**.

— A tolvajokat tartóztassák le, kiáltja **Justh Gyula**.

A rendőrök bevonulásakor **Apponyi** és **Zichy Aladár** gróf kimentek a teremből. **Zichy Aladár** az újságírói karzatra megy és onnét kiáltja:

— Gyertek ki, nincs értelme a bentmaradásnak.

— A teremben egyre kiabálnak a képviselők:

— Sótiszte! Tartóztassák le a panamistát.

Pavlik főfelügyelő felszólítja **Kun Bélát**, **Lovászy Márton**, **Ábrahám Dezsőt**, **Justh Jánost**, **Ráth Endrét**, **Bikády Antalt**, **Bosnyák Gézát**, **Batthyány Pált**, **Csuha Istvánt** és **Sümei Vilmost**, hogy távozzanak a teremből.

A munkapárti képviselők ekkor már csaknem mind kimentek az ülésteremből. Csak négyen-öten voltak benn a rendőrök kettős sorfala mögött.

Zichy Aladár gróf bemegy az újságírók karzatára és onnan kiált le az ellenzékhez:

— Halló! Halló! Jertek ki innen! Nincs értelme, hogy itt maradjatok!

Justh a rendőrökhöz.

Justh Gyula föláll és a rendőrökhöz fordulva a következő beszédet mondja:

— A kormánynak nincs joga, hogy innen csak egyetlen egy képviselőt is fegyveres erővel eltávolítsa. — Miután most a rendőrfelügyelő ur parancsot kapott, hogy néhány képviselőt innen jogtalanul, törvénytelenül, erőszakosan eltávolítsa és miután ő ezt a parancsot végre is szándékozik hajtani, mi tiltakozásunkat kifejezve, tovább e Házban nem maradhatunk.

— Ebben a becsutott házban nem maradhatunk! — kiáltja közbe Szmezsányi György.

— Lopott pénzen vásárolt ház! — kiáltja Kovácsy Kálmán.

Justh folytatja beszédét:

— Tiltakozásunk kifejezése mellett távozzunk. Minden ezután következő ténykedés ellen tiltakozunk és minden hozandó határozatot eleve is törvénytelennek és érvénytelennek deklarálunk.

Az ellenzék kivonulása.

Justh erre kifelé indul a teremből és követi őt az egész ellenzék óriás lármá közben.

— Tolvajok! Söhivatal! — kiáltják.

— Sőtolvajok, Isten veletek! — kiáltja Ráth Endre a teremben maradt néhány munkapártinak.

— Most már kinevezhetik Lukácsot zalatnai grófnak! — kiáltja az ellenzék.

Majd a rendőrökhöz fordulnak:

— Nem tudják önök, hogy a lopás hivatalból üldözendő cselekmény?

Féltizenegykor az utolsó ellenzéki is kivonult az ülésteremből.

— Órség, vigyázz! — kiáltja Pavlik rendőrfelügyelő. — Utánam!

S az ellenzék után a rendőrök is kivonultak az ülésteremből.

„Nem tudom nézni!“

Mikor Apponyi Albert gróf, Sággy Gyula, Szentiványi Árpád és Hammersberg László kifelé indultak, a folyosón találkoztak Polónyi Gézával.

— Te is elmegy? — kérdezte Polónyi.

— Igen, — felelt Apponyi — nem tudom ezt nézni.

Közben Papp Zoltán utána szaladt a csoportnak és ezt kiáltotta Apponyi után:

— Kegyelmes uram jöjj vissza, a te megjelenésed legalább még egy lökést adna odabenn a demonstrációnak.

— Nem, mondta Apponyi, rendőrök vannak ismét a Házban, én nem fogok velük dulakodni.

S Apponyi csakugyan elment Szentiványival, Hammersberggel és Sággy Gyulával.

Az ülés tovább folyik.

A zajos jelenetek után ismét nagy csöndesség következett. A munkapártiak lassankint beszállingóznak az ülésterembe és csöndesen beszélgetnek az imént lezajlott jelenetről.

Háromnegyed tizenegykor Tisza István gróf újra megjelenik az elnöki emelvényen s ismét megnyitja az ülést a következő beszéddel:

— Tisztelt Ház! A mai ülés kezdetén a Ház egyes tagjai részéről ismét oly rendszeres rendezési tünetek merültek föl, amelyekkel szemben a házszabályokban rejlik

egyéb eszközök kimerítése ellenére nem voltam képes az ülés rendes menetét az 1912. LXVII. törvényekben lefektetett eszközök igénybevétele nélkül biztosítani. — Amint méltóztattak látni, nem az elnökség igyekezetén múlt és csak huzamosabb kísérletek után folyamodott az elnök a törvényben rendelkezésre bocsátott hatalmi eszközökhöz. (Elnök helyeslés.) Miután azonban kénytelen volt az elnök 1912. LXVII. t.-c. első szakaszának negyedik pontja értelmében eljárni, ugyanazon szakasz rendelkezéséhez képest intézkedésemet tudniillik azt az intézkedésemet, hogy a rendet zavaró képviselők és pedig Bikády Antal, Bosnyák Géza, Csuha István, Justh János, Kun Béla, Lovász Márton, Ráth Endre és Sümegei Vilmos képviselő urak a Házból karhatalommal eltávolítottak, jóváhagyás végett a képviselőház elé terjesztem. Kérem a Házat, méltóztassék az elnöknek ezt az intézkedését jóváhagyólag tudomásul venni. (Helyeslés.) Miután a törvény előírja, hogy e szavazásnál a kitiltottak olybá veendőek, mintha a jóváhagyás ellen szavaztak volna, a szavazásban tényleg résztvevő képviselők számbavétele szükséges. Kérem tehát azokat a képviselő urakat, akik az elnök intézkedését jóváhagyólag tudomásul veszik, szíveskedjenek fölállni.

Az egész munkapárt fölállott. Az elnök elrendelte a szavazatok megszámlálását. Ennek megtörténte után így hirdette ki az eredményt az elnök:

— Összeszámlálván a szavazatok konstátálom, hogy a Házban összesen kétszázötvenhat képviselő van jelen. (Zajos éljenzés.) Ezek közül az elnök nem szavazott, kétszázötvenöt képviselő pedig az elnöki intézkedés jóváhagyó tudomásvétele mellett szavazott. (Zajos fölkiáltások! Éljen az elnök.) Ennek folytán a Ház az elnöki intézkedést a törvényben előírt többséggel jóváhagyólag tudomásul vette. (Zajos éljenzés.)

Az elnök ezután bemutatta a napi előterjesztéseket, majd áttért a Ház napirendre. A tegnap letárgyalt törvényjavaslatokat harmadik olvasásban is megszavazták s a mai ülés jegyzőkönyvének erre vonatkozó részét hitelesítették.

Egynegyed tizenkettő volt, mikor a házszabályok módosítása került sorra. Darvay Fülöp előadó nagy beszédben ismerteti a házszabályrevíziót előkészítő bizottság jelentését.

Az új házszabály.

Darvay Fülöp hosszabb előadói beszédben okolta meg, hogy miért kellett az elnök jogkörét megerősíteni oly mértékben, amelyet az eddigi házszabályok nem ismertek. Azért, mert soha az elnöki tekintély ellen való föllázadásra nem volt olyan precedens, mint az utóbbi időkben. Egyébként hangsúlyozza, hogy a szólás szabadságát az új házszabály is minden irányban biztosítja és azzal, hogy a költségvetés idejét limitálta, reméli, hogy a budget az új házszabályok hatása alatt sokkal behatóbb és intenzívebb megvitatásban fog részesülni, mint eddig.

Ezután Mihályi Tivadar nemzetiségi képviselő szólalt föl és a javaslat ellen beszélt.

A nemzetiségi párt nevében kifogásolja, hogy a mostani parlamenti viszonyok között, a mikor a tanácskozás szabadsága korlátozva van és az ellenzék távol tartja magát a képviselőház munkásságától, ilyen javaslatot terjeszsenek a Ház elé. Pártja nevében indítványt terjeszt elő, hogy vegyék le a javaslatot a napirendről és egyúttal kijelenti, hogy ha ezt az indítványt a Ház nem fogadná el, akkor ő és pártja a javaslat tárgyalásában részt nem vesz, hanem eltávozik.

Mihályi javaslatát a Ház elvetette és hozzákezdett a törvényjavaslat részletes tárgyalásához.

A házszabályrevíziót ezután részleteiben

is elfogadták, a legközelebbi ülést szombatra tűzték ki.

Lukács az ülésről.

Lukács László miniszterelnök az ellenzék viselkedéséről így nyilatkozott:

— Nagyon sajnálatosnak tartom, hogy ezek a jelenetek itt ma újlag lejátszódtak. Ez nem a megoldás útja. Apponyi Albert gróf a multkor alkalmasabb és helyesebb úton haladt. Látszik különben, hogy az ellenzék mennyire érezte ma gyöngeségét és föllépésének helytelen voltát. A legnagyobb részén meglátszott, hogy akarata ellenére vesz részt ebben a játékban. Ugy látszik, egy pár izgató van, a ki nem hagyja az ellenzék nyugodni és a ki nem engedi, hogy okosabb és a politikai következményekben célszerűbb, helyesebb megállapodásra jusson. A munkapárt rendkívül erősnek mutatkozott ma is. Ha arra számítottak, hogy ezt a pártot meg lehet talán bontani, a mai napon láthatták, hogy mennyire téves ez a fölfogásuk.

A balkáni háború.**A balkáni szövetségesek összeveszttek.**

Páris, márc. 13.

Szerbia és Görögország állítólag megállapodott abban, hogy a meghódított török területre vonatkozó megegyezéseket Bulgáriával szemben semmisnek tekinti s a békekötés után a tényleges hódítás elvét érvényesíti, azaz nem adja át Bulgáriának a szerb és görög fegyverek által meghódított török terület egyetlen négyszögméterét sem.

Oroszország békére int.

Berlin, márc. 13.

Egyidejűleg a leszereléssel hivatalosan közli az orosz kormány, hogy újabb lépést tett. Cettinjében és Belgrádban a végből, hogy Montenegró és Szerbia ne bolygassa azt a megállapodást, a melyet a londoni nagykövetségi konferencia határozottá emelt. Az orosz külügyi kormány diplomáciai képviselői útján azt a barátságos tanácsot adta. Cettinjében és Belgrádban, hogy az egyesült szerb-montenegrói sereg hagyjon fel Szkutari ostromával, mert az úgy is hiábavaló, mivel a nagyhatalmak abban egyeztek meg, hogy Szkutari a független Albániához fog tartozni. Ez a tény is megerősíti, hogy Oroszország és az osztrák-magyar monarchia között a feszültség megenyhült.

Szkutari kérdése elintézve.

Bécs, márc. 13.

Teljesen megbízható forrásból jelentik, hogy Szkutari kérdése Ausztria s Magyarország kívánsága szerint dől el.

Békekötés és forradalom.

Konstantinápoly, márc. 13.

Törökország ismét forradalom előtt áll. A kabinet helyzete kétségbeesett. A szultán és a heregek egy része nagyon el van keseredve a nagyvezér önkényes cselekedeteivel s különösen a béketárgyalások titkos meg-

kezdesével. Több herceg táviratban kérte Kiamil basát, hogy jöjjön vissza, de a basa nem teljesítette e kérést. A nagyvezér a béke megkötése után proklamációt fog kiadni, a melyben tudatni fogja a béke létrejvetelét. Az új török vezérek még a proklamáció előtt el fogják hagyni a fővárost, a hol életüket nem látják biztonságban.

Városi közgyűlés.

Vita a színház körül.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tegnapi közgyűlésén elég nagy érdeklődés mutatkozott, különösen a Szigligeti színház bérbeadása körül. Olyan hosszú vita kerekedett, hogy a közgyűlés a tárgysorozat hat pontját tudta csak letárgyalni.

A színház bérbeadása mellett olyan vehemens akciót indítottak a hegypártiak, hogy azt lehetett hinni, miszerint a többséget is összehozzák, a szavazásnál azonban kitűnt, hogy a törvényhatóság tagjai belátták a színház bizottság és a tanács álláspontjának a helyességét s mindössze 23 városatya akadt, a ki a nyilvános pályázat és a színház bérbeadása mellett foglalt állást.

Igy a Szigligeti színház további három évre Erdélyi Miklós kezében marad.

Pável-utca kinyitása ügyében azonban leszavazták a tanácsot s az utca kinyitását elhatározták.

A közgyűlés lefolyása különben a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnökölt. A törvényhatóság tagjai közül mintegy 90-en voltak jelen.

A polgármesteri jelentés kapcsán többen szólaltak fel.

Weisz Lajos kifogásolja, hogy a polgármester ígérete dacára, Jókai-utca kinyitásának kérdését nem hozta be a tanács, sem a jelentésben nincs szó erről.

Rimler Károly kijelenti, hogy az interpellációk során válaszol.

Dr Grósz Imre arra kér felvilágosítást, hogy a munkanélküliek segélyére megszavazott 15,000 koronából mennyit osztottak ki, vagy mi akadály van a kiosztásnak?

Rimler Károly hivatkozik arra, hogy csak most irhatták össze a munkanélkülieket s a közgyűlés határozatának jóváhagyását kieszközölni mielőbb, de a tanács, saját felelősségére addig is kiosztja a segélyt.

Dr Moskovits József indítványt tett a vízdíjak kirovására vonatkozólag, amely a mai ülésre lett kitűzve. Miért nem vették azt most fel?

Bordé Ferenc válaszolt.

Hlatky Endre kijelenti, hogy tévedés történt, hogy az indítványt nem vették jegyzőkönyvbe. Ezután erre is ki fogja terjeszti figyelmét.

Gábel Jakab rámutat, hogy sokszor nem vesznek fel egyes dolgokat a jegyzőkönyvbe. Így, hogy villamos köcsik éjjel is legyenek a vasútállomáson, szintén elfogadták, még mines seholy sem nyoma.

Hlatky Endre éppen azért, hogy ilyenek ne forduljanak elő, kéri, hogy a tagok közül legalább néhányan a hitelesítő ülésen legyenek jelen.

Dr Adorján Emil nem a mai korba való az, amint nálunk a jegyzőkönyveket készílik. Tűzzék ki tárgyalásra azon indítványt, hogy gyorsírói feljegyzéseket készítsenek a gyűlésekről. Ez pár ezer koronába kerülne, de megérné a pénzt.

A polgármesteri jelentést tudomásul vették.

A színház bérlése.

Dr György Ernő a múlt közgyűlésen indítványt adott be, hogy a Szigligeti színházra nyílt pályázatot hirdessen a város s a színházat adják bérlésbe. Ezzel szemben a városi tanács javasolta, hogy a színházat pályázat mellőzéseivel további 3 évre Erdélyi Miklósnak adják ki.

Dr György Ernő indítványozta, hogy a színházat adják ki nyilvános pályázat útján bérlésbe. Ezt az indítványt újabb érvekkel akarja támogatni. Tiltakozni kell az ellen, hogy a színházra 12000 koronát adjon ki a város. Ma a színház nem teljesít kulturmissiót, hanem csak üzleti vállalkozás. Vonjuk ennek a konzekvenciáját. A színház jobbátételét és felrészítését a nyilvános pályázat hozná magával. A tanács javaslatát igyekszik cáfolni. Ha rossz üzlet a színház, akkor csak jótesszünk, ha elengedjük. Elismeri, hogy Erdélyi jó üzletet csinált, de ez nem indokolja, hogy pályázat nélkül adják oda a színházat. Indítványozza, hogy függetlenül attól, hogy miként határoznak a kérdésben, a színház bizottság mostani hatáskörét szüntessék be. Erdemleges és komoly munkára a színház bizottság nem képes. Indítványozza továbbá, hogy a páholy és földszinti jegyek árához szegény illetéket szedjenek be.

Rimler Károly arra nem felel, hogy a színház kulturintézménye-e, ezt mindenkinek meghagyja. A tanács gazdasági szempontból foglalta el álláspontját. Az ország egy városában sem ütik dobra a színházat. Minden városban egyforma színházi viszonyok vannak. Temesvárott 22 év óta pályázat nélkül adja egy igazgatónak a színházat s 30.000 koronát s az igazgatónak lakást. Aradnak erős színházi közönsége van s 4-ik ciklusban adta pályázat nélkül az igazgatónak a színházat s ugyanazokat a kiadásokat viseli a város, sőt a fűtést és világítást is elengedte a város. Debrecen városa kénytelen volt a színházat átvenni. Ez történik ott, ahol nincs megbízható igazgató. Itt van egy direktor, aki pontos, megbízható s a város igényét kielégíti, — ily körülmények között nem kísérletezik, hanem oda adja Erdélyinek a színházat.

Sas Ede György Ernő beszédével foglalkozik. Ma is kulturintézet, bár elismeri, hogy üzleti szellem is kell a színház vezetéshez. Ha egészen azokat a darabokat adja, amelyeket György Ernő dicsér, akkor tényleg nem szolgálja a kulturát. Attól fél, hogy ha még bért is fizet az igazgató, még jobban meg lesz nyomorítva az igazgató. Ezért sem szabad bérlésbe adni a színházat. Hogy szüntessék be a színház bizottságot, ezt akkor lehetne keresztülvinni, ha bérbe adnák a színházat. Elfogadja a tanács javaslatát.

Dr Adorján Emil a polgármester beszédét kritizálva, azt kívánja, hogy ha a városokat összehasonlítjuk, a terheket is hasonlítsuk össze. Régi statisztikai adatokat olvas fel s ebből arra a megállapodásra jut, hogy más városok több terheket bírnak. Erdélyi egyéni képességei iránt elismeréssel van, a polgármester képességei iránt is, mégis a polgármestert 6 évenként újra kell választani. A pályázat mutatná meg, hogy nincs jobb pályázó, s akkor neki adnánk a színházat, vagy jönne jobb pályázó. Elfogadja György Ernő indítványát egy bérbeadásra, mint a jegyek után szedendő szegényilletékre nézve. A színház-bizottság eltörlésére tett indítványt is elfogadja. A maga részéről még indítványozza, hogy ha bérlés nélkül adják ki a színházat, mondják ki egyben, hogy Nagyvárad városát semmiféle teher ne terhelje a színházért, tehát a költségvetésbe felvett 13,000 koronát a színházgató fizesse.

Rimler Károly röviden reflektál Adorján Emil egyes kijelentéseire s 23 város hiteles adatait mutatja ki. Számokkal mutatja ki, hogy a többi városok nagyobb közköltő mellett, többet költ a színházra.

Dr Medvigy Gábor kijelenti, hogy a tanács javaslatát pártolja. A tömegbe vetett jelszó, hogy a színház üzlet. Részben az is, mert százazreket forgat. A városnak nem lehet üzlet. A törvényhatóság tartozik azzal magára, hogy elutasítja magától azt a felfogást, hogy a városnak is üzlet. Elvileg igaz György Ernő álláspontja, de az adott helyzetben nem fogadja el. Erdélyi olyan, aki multjával, működésével kiérdemelte, hogy jövőre is 6 reá bizzák a színházat.

Dr Adorján Emil a polgármester beszédével foglalkozik. Budapesten a színházak bérlésbe vannak adva, tehát nem lehet tagadni, hogy a színház üzlet. Megismétli indítványát, hogy ha Erdélyinek adják ki a színházat, az összes költségeket a színházgató fizesse.

Schwarz Izidor nem helyesli, hogy a kis háztulajdonosok fizessék a színház költségét, hanem akik a színházba járnak, főként a bérlők. Elfogadja György Ernő indítványát.

Dr Grósz Menyhért azon indítványt fogadja el, hogy ha Erdélyinek adják a színházat, a 13.000 koronát az igazgató fizesse meg s ezen megtakarított összeg egy később meghatározandó kulturális célra fordíttassék.

Láng József nem akarja megnehezíteni a színházgató helyzetét s ezért elfogadja a tanács javaslatát.

A tanács javaslatát 66 szóval 23 ellenében elfogadták.

A névszerinti szavazásnál a szavazatok így oszlottak meg:

A tanács javaslata mellett, igennel szavaztak:

Baróthy Pál, Butyka Lajos, Frankó Endre, dr Hoványi Gyula, dr Károly Irén, Kiss Dávid, Láng József, dr Medvigy Gábor, dr Molnár Imre, Sas Ede, Siket Traján, Stark Gyula, dr Stocker József, Székely Sándor, Sziládky Ernő, Sztarill Ferenc, Szokoly Tamás, dr Altmann Jakab, Balogh Döme, Czeglédy Jermiás, Fényes Manó, Tátray Sándor, dr Vucskics Gyula, Gábel Jakab, Grósz Géza, Halász Gyula, Harkovics Ferenc, Hiemesch Frigyes, Löwenstein Zsigmond, Schwarz Antal, dr Tóth Ferenc, dr Weisz Márton, dr Adorján Ármán, Breider Ármán, Harmathy Károly, Ince Lajos, Justh Károly, Lövinger József, dr Mihely Lajos, dr Nyiri Ödön, dr Olasz Béla, ifjabb Popper József, Rádl Ödön, Rendes Vilmos, Rosenberg Izsó, Rotbarth Ede, dr Sebő Mihály, dr Várnai Ferenc, Juricskay Berna, Gerő Ármán, Komlóssy József, Eleméry Ferenc, Lukács Ödön, dr Thury László, dr Istvánffy István, Nizsalovszky Sándor, Bige Béla, dr Mayer László, Kőszeghy József, Szücs Géza, Jelinek Géza, Tóth Béla, Themleitner György Jablonszky Emil, Lakos Lajos.

Nemmel szavaztak:

Hann Lajos, Lukács Géza, dr Adorján Emil, Boros Jenő, Cser János, Grósz Menyhért, Kecskeméti Lipót, ifj. Mónus Sándor, Pásztor Ede, Rozvány Jenő, Sulyok István, Schwarz Izidor, Szabó Károly, Weisz Lajos, Zboray Gyula, dr Ágoston Péter, Grósz Imre, dr György Ernő, dr Moskovits József, dr Perczel Adolf, Róth Henrik, Veiszlovits Emil, Veiszlovits Gyula.

A községi polgári leányiskolánál szervezett két segédtanítónői állásnak rendes tanítónői állássá leendő átszervezését javasolta a tanács.

Sulyok István nem fogadja el a javaslatot s halasztási indítványt tesz.

Dr Thury László és Gábel Jakab viszont a tanács javaslatát védi.

A tanács javaslatát elfogadták.

A Rimanóczy-szálloda kezelése.

A Rimanóczy-alapítvány kezelése tárgyában beadott indítványra a városi tanács javasolja, hogy térjenek napirendre az indítvány felett s az eddigi kezelést hagyják meg.

Schwarz Izidor elfogadja a tanács javaslatát a jelen viszonyok között, bár elvileg ellensége a házi kezelésnek.

Dr Grósz Imre a mai kezelés eredményét nem találja megfelelőnek. Erre kért felvilágosítást s mivel erre nem adott vá-

laszt a tanács, előbbi véleményét fentartja. Egy bizottságot küldjenek ki, hogy mi az oka az eredménytelenségnek.

Rimler Károly hiteles adatok alapján mutatja ki a mai kezelés helyes voltát s számokkal illusztrálja az évről-évre fokozódó magasabb jövedelmet. Hét év alatt 56 ezer-ről 116 ezer koronára emelkedett a bruttó-bevétel. Ajánlja a mai kezelés fentartását.

Dr Moskovits József elhiszi, hogy a jövedelem emelkedik, de tekintve a célt, amellett van, hogy ennek az alpnak a kezelésére küldjenek ki egy bizottságot, hogy az tanácsaival támogassa a tanácsot. Ma más rendszerre nem volna helyes áttérni. Indítványozza, hogy egy 5 vagy 7 tagu bizottságot küldjenek ki.

Balogh Döme csudálkozik, hogy bizottságot akarnak, mikor évről-évre szaporodik a jövedelem. Ezért elismerést szavaz s elfogadja a tanács javaslatát.

A tanács javaslatát elfogadták s a bizottság kiküldésére nézve a tanács a jövő közgyűlésre előterjesztést tesz.

Pável-utca kinyitása.

Pável-utca meghosszabbítása ügyében a tanács javasolja, hogy utasítsák a tanácsot, miszerint a betterment szabályrendelet alapján állapítsa meg az érdekeltségi körzetet, s erre nézve kimutatást készíttessen, más felől tanulmányozza az altábornagyi lakás elhelyezésének kérdését s az utca-nyitásra tegyen érdemleges javaslatot.

Dr Adorján Emil helyteleníti, hogy a tanács nem hozott be érdemleges javaslatot. Eppen most lép életbe a betterment. Hiszen ha el is határozzák most az utca kinyitását, még egy év is beletelik, míg a végrehajtásra kerül a sor. Indítványozza, mondják ki az utca kinyitását; a telektulajdonosokkal kíséreljenek meg még egy egyezséget s a bettermentet vegyék igénybe ezen utca megnyitásánál.

Dr Adorján Emil indítványát fogadták el.

Interpellációk.

Dr György Ernő az utcák seprése és locsolása ügyében szólalt fel s helyteleníti, hogy reggel 7-8 óraker is locsolás nélkül seprik az utcákat, a szemetet pedig nem hordják el.

Balogh Döme a villamos telep személyzetének fizetésrendezését sürgeti.

Sas Ede a tejközpont és a tejesarnok ügyében tesz kérdést; mi van a tej átvételével?

Rimler Károly azt válaszolta, hogy a tejesarnok részvénytársaság olyan adatokat adott, amely nem felelt meg a valóságnak s így a tanács nem írta alá a szerződést s nem vette át a részvénytársaságtól a tejet, mert a városnak óriási károsodása lett volna az átvételből.

A válaszokat tudomásul vették.

A közgyűlést ma, pénteken délután folytatják.

Uj magyar báró. A király mint a hivatalos lap mai száma jelenti, Sztojancovics Iván országgyűlési képviselőnek, temesi földbirtokosnak a magyar bárói méltóságot adományozta.

A vasuti üzletvezetőség telke.

Megfelelőbbezett közgyűlési határozat.

A m. kir. államvasutak üzletvezetősége részére építendő palota telkének kérdésében Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának február 27-én tartott rendkívüli közgyűlésén döntöttek.

Tudvalevőleg arról volt szó, hogy a l. sz. püspökség által felajánlott hatalmas telket vegye-e meg a város erre a célra, vagy az ingatlan értékesítő részvénytársaságnak közvetlen a vasut mellett levő sokkal kisebb és sokkal esekélyebb értékű telkét vásárolja meg 140,000 koronáért, dacára, hogy a püspökség sokkal nagyobb és értékesebb telkét 100000 koronáért ajánlotta fel a püspökség.

A magánérdekek előtérbe tolásával a közgyűlés többsége a részvénytársaság telkének a megvételét határozta el.

Ez ellen tegnap Mihók János és társai réti polgárok felelbbézést adtak be, amely a következő:

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1913. február 27-én tartott határozata ellen, mellyel a felállítandó vasuti üzletvezetőségi épület részére a dr Kenéz-Kurländer Ede és társai által 140,000 koronáért felajánlott telket mondotta ki megveendőnek, alulírottak törvényes határidőn belül felelbbézéssel élünk a következő indokok alapján:

1. A város előtt két ajánlat volt: az egyik az, amelyet a tek. Törvényhatósági Bizottság elfogadott, a másik pedig a nagyváradai lat. szert. püspökségé.

Dr Kenéz-Kurländer Ede és társainak ajánlata szerint a város 140,000 koronáért kap közvetlenül a vasuti vágányok mellett 3925 négyzetméter területet, a püspökség pedig felajánlott 100,000 koronáért 7300 négyzetméternyit, csaknem kétszer akkora területet.

Elég a két ajánlatnak így, területnagyság és ár szerint egymás mellé állítása s azonnal szembetűnik, hogy a város a sérelmes véghatározattal félakkora területet csaknem másfélszer akkora árért venne, mint a mennyibe a püspökség által felajánlott terület kerülne. A dr Kenéz-Kurländer-féle telk 3375 négyzetméterrel kisebb és mégis 40,000 koronával többet lenne hajlandó a tek. Törvényhatósági Bizottság érte kiadni.

A város közérdeke követeli, hogy olyan terület szereztessék meg, melynek területe nagyobb, ára pedig kisebb.

A tanács előterjesztett javaslata ugyan azt mondja, hogy a lat. szert. püspökség telkének megvétele esetén a már fennálló Muzeum-utcával párhuzamosan egy új utca lenne nyitandó, az utcanyitás költségei pedig állítólag 30,478 koronát, a káptalan telke mellett emelendő fal költségei állítólag mintegy 10,000 koronát tennének ki. Ezt azonban a telk árához számítani nem lehet, mert ez nem a püspökségnek, a telekért fizetendő ellenérték. Ellenben az tény, hogy a 7300 négyzetméter püspökségi telekből 4100 négyzetméter van szánva az üzletvezetőségi épületre, 3200 négyzetméter pedig az utcára, tehát a 100,000 korona vételárral a város nem pusztán az üzletvezetőségi telket szerzi meg, hanem egy 18 méter széles utcához is jut. Ezzel szemben a város által most elfogadott ajánlat értelmében új utcáról szó sincs, de szó van egy jóval kisebb, csak 3925 négyzetméter területéről az épület részére, és szó van 40,000 koronával magasabb vételárról.

A két terület nagyságának és árának egybevetéséből nem nehéz megállapítani, hogy a püspökség ajánlata a városra nézve sokkal előnyösebb és kedvezőbb. Mikor a tek. Tör-

vényhatósági bizottság ennek ellenére a drágábbik kisebb területet vette meg, nyilván a közérdek ellenére járt el és így e határozat megsemmisítendő.

2. Rendkívül fontos érv a nagyváradai lat. szert. püspökség ajánlatának elfogadása mellett az, hogy ha az üzletvezetőségi palota a püspökségi telken épül fel, akkor a vasuti állomástól a Muzeum-utczával párhuzamosan még egy, 18 méter széles utca nyílik. Tekintettel arra, hogy közel vagyunk a harmadik vashid felépítéséhez és megnyitáshoz, kétségtelen dolog, hogy a forgalom nagy része a vasutól a Rét és Ujváros felé részben a harmadik vashidon át, de mindkét esetben a Muzeum-utczán fog lebonyolódni. Ez a forgalom feltétlenül csak növekedni fog, s e forgalom lebonyolításának megkönnyítésére kiszámíthatatlan előnyt jelentene az új utca, mely a vasutról jövő forgalom nagy részét lebonyolítaná.

3. Nem téveszthető szem elől az a körülmény sem, hogy a dr Kenéz-Kurländer Ede és társai által ajánlott telek közvetlenül a vasuti vágányok mellett fekszik, kivéve a közlekedő vonatok zajának és füstjének. Ez a zaj és füst a Nagyvárad és Váradvelence közt épülőben levő második vágány kiépítése esetén legközelebb jelentékenyen nagyobb lesz. Ez a folyton fokozódó zaj és füst a hivatalra sem előnyös, annál károsabb lesz az új palotában elhelyezendő lakásokra, melyeknek szellőztetését a folytonos füst egyszerűen lehetetlenné fogja tenni.

Ezzel szemben a püspökségi telek a vasuti állomással átellenben van, tehát nincs távol a vasutól, mégis van annyira, hogy a füst és zaj odáig el nem hatnak s azonfelül az itt emelendő épület pormentes egészséges levegőt kapna.

4. Nagyvárad város szállításának szempontjából nem kicsinylendő dolog, hogy a püspökségi telken felépítendő palota saroképület lenne három homlokzattal és pedig mintegy 100-100 méter homlokzattal a Muzeum-utczára és a nyitandó új utcára, 50 méter homlokzattal pedig a Rákóczi-utca. Ez a palota a város legkiemelkedőbb pontján, szembe a vasuti állomással oly impozáns látvány volna, melyet a Kenéz-Kurländer-féle telken tervezett épülettel még csak megközelíteni sem lehet.

A püspökség telkén emelendő üzletvezetőségi palota nyomán azután természetesen a Muzeum-utca és a nyitandó új utca is kiépülnének, az üzletvezetőségi palota mintegy lökést adna ezen utcák kiépítésének is, ami a város egészséges fejlődésére szintén előnyös volna.

5. Emelkedtek a város közgyűlésén olyan hangok is, hogy a szóban forgó telket a püspökség ingyen is adhatná az üzletvezetőség számára. Nem tévesztendő azonban szem elől, hogy a püspökség e telek szomszédságában már 12,000 négyzetméter rendkívül értékes területet a városnak kulturális célokra ingyen engedett át. Most nem kulturális, hanem gazdasági célról van szó, a javadalmazás pedig kötelessége lévén a püspökségi törzsvagyont megóvni, gazdasági célra ezt a területet ingyen természetesen át nem engedheti, de azt megtette, hogy a dr Kenéz-Kurländer féle ajánlattal szemben sokkal nagyobb területet sokkal olcsóbban és úgy hajlandó átadni, hogy ezzel az egész városrész érdekeit előmozdítja.

6. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a dr Kenéz-Kurländer Ede és társai által felajánlott terület még akkora sincs, mint a mennyit az államvasutak igazgatósága eredetileg a telek céljaira megkívánt. Csak később, bizonytalannal nem utánjárás nélkül, táviratilag jött meg az igazgatóság kijelentése, hogy kisebb területtel is beéri. Kétségtelen azonban, hogy az államvasutaknak is sokkal kedvezőbb olyan nagyságu telek, mely az eredeti tervek befogadására képes.

A dr Kenéz-Kurländer Ede és társai ál-

Valódi Amerikai és Chas-sala cipők, legjobb Bor alino és Pichler kalapok

REICHARD áruháza

egynél szereshetők be.

tal ajánlt terület pedig nemcsak annyiban jelent veszteséget az államvasutakra, hogy a tervezett épületet szűkebb méretek közt kell felépíttetnie, hanem abban a tekintetben is, hogy megszűnik a mostani egyik feljárója, melyet szintén be kell majd építenie.

7. A dr Kenéz-Kurländer Ede és társai által felajánlott terület megszerzésének van egy jogi akadálya is, mely a megszerzést az utolsó pillanatban is lehetetlenné teheti. Ez a telek ugyanis jelzálogos terhekkal van megterhelve s a hitelezők nem jelentették ki, hogy a teleknek az államvasutak részére történő megvétele esetén az ingatlant tehermentesítik, hanem fenntartották jogukat, hogy nyilatkozni fognak majd a jóváhagyás után bizonyos idő múlva. Figyelembe veendő már most, hogy az üzletvezetőségnek 1914. augusztus 1-től kezdve működnie kell, tehát az épületnek jóval előbb készen kell lennie, hogy a hivatalok és tisztviselők beköltözhesse és elhelyezkedhesse. Ha már most a jelzálogos hitelezőknek nem fog tetszeni kiadni a tehermentesítési nyilatkozatot, akkor kezdheti a város a telekkeresést előlrol s nem tudni, lesz-e akkor még olyan kedvező ajánlat, mint most a püspökség? Minden ilyen eshetőség a terveknek is egészen újból való készítését vonja maga után s egyáltalán nincs kizárva, hogy ilyen körülmények közt az üzletvezetőség megnyitása 1914. aug. 1-én még lehetséges sem lesz.

Mindezek az előterjesztett indokok azt mutatják, hogy a sérelmes véghatározat nem tartotta kellően szem előtt sem a város közérdekeit, sem az államvasutak érdekét. Drágán akar venni kicsiny és nem egészséges fekvésű területet akkor, amikor olesóbban, a polgárság jóval kevesebb megterhelésével egészséges fekvésű olyan telket szerezhethet meg, melynek beépítése közérdek, s a város fejlődését, különösen pedig a Rét és Újváros érdekeit jelentékenyen előmozdítja. Azonfelül a város által megvenni kívánt terület megszerzésének ma még jogi akadályai is vannak a tehermentesítés tekintetében, míg a másik telek tehermentesen bármely percben megszerezhető.

Mindezek alapján kérjük jelen felebezésnek a nagyméltóságú magyar királyi Belügyminiszter urhoz leendő felterjesztését, a hol is oda irányul kérelmünk, hogy a sérelmes véghatározatot mint közérdekbe ütközött megsemmisíteni és Nagy-Várad város törvényhatósági bizottságát a város érdekeinek megfelelő újabb határozat hozatalára utasítani méltóztassék.

Tisztelettel:

Mihók János és társai.

UJABB ÜTKÖZET az élesdi hitközségben.

Bezárt imaház.

Csendőrök a közgyűlésen.

Mint már tegnap megírtuk a szerdai zsidó hitközségi háború még nem nyert teljes befejezést, annak folytatását esütörtök délutánra halasztották. A tegnap délutáni közgyűlésre nagy izgalommal készültek a pártok. Elesen senkit sem érdekelt tegnap balkáni háború, a parlamenti ülés, mindenki csak a zsidók verekedéséről tárgyalt. Délután két órára volt egybehíva a közgyűlés az imaházba.

A nyugodt elemek nem akarták, hogy újra pofozkodással, pajesz huzgalással, padló felszedéssel végződjen, a gyűlés jobbnak találták, ha azon hatósági közegek is lesznek jelen. Ezek a botrány kerülők hatósági biztost és karhatalom kirendelését kérték Bérczy Imre főszolgabírótól. A főszolgabíró Marjay Barna szolgabírórt rendelte ki a gyűlésre és mellét két csendőrt adott.

Háromnegyed két órakor már ott hemzsegett a sok zsidó az imaház előtt. Mikor meglátták a zsendőrokat egyszerre összeszesugtak:

— Minek ide a zsendár, hát nem esináltunk mi tegnap is rendet? Mindazon által beletörődtek a dologba. Az igazi meglepetés azonban ezután következett. Az imaház ajtaja be volt zárva és egy fehér papirszelet volt ráragasztva a következő sorokkal:

Betegségem miatt a gyűlésen nem elnökölhetek és így az nem lesz megtartva.

Weigner Márton
elnök.

Erre már felzudultak.

— Nincs nekünk szükségünk ő rá. A gyűlést meg fogjuk tartani. E kijelentéssel a zsidók elvonultak Mangel József sakter lakására és ott megtartották a gyűlést. A csendőrök természetesen itt is megjelentek.

A gyűlésen újból kimondták, hogy rabbira nincs szükség, mivel pedig a régi vezetőség idézte elő a szerdai botrányt, az egész elnökséget feloszlatják.

Nyomban meg is tartották az új elnökség megválasztását. Elnöknek Jakabffy Lipótot, alelnöknek Braumann Mórt választották meg.

A választás által a hitközség vezetését kivették az orthodoxok kezéből és csupa neológót választottak helyükbe. A csunya viszálykodásnak az lesz a vége, hogy a két tábor teljesen külön fog válni és nincs kizárva, hogy a szerdán megvert kisebbség csakugyan megtartja a rabbit.

A tegnapi közgyűlést viszont a rabbi pártiak fogják meglebbezni a miniszterhez. Így a botrányos ügy aktái a miniszter elé kerülnek és az fog véglegesen dönteni. Nagy valószínű, hogy a miniszter az egész ügyet meg fogja semmisíteni, mert a veszedő felek nem tartották meg eljárásukban a kellő szabályokat.

Letartóztatott bűnbanda.

Elfogták a vasút tolvajait.

*

Régóta izgatja már a nagyváradai rendőrséget az a temérdek lopás, a mely a vasútnál történt.

Napról-napra érkeztek siralmas hangu feljelentések, a melyek türelmesen elpanaszolták, hogy ma ezt meg ezt lopták el és hogy tessék már valamit tenni, mert ez borzasztó!

Emlékeznek még a Tiszántúl olvasói is, hogy mennyi apró hír számolt be ezekről a lopásokról. Hol kolbászt, hol csizmatalpat, szárnyasokat, nyakkendőket, pudert, vixot, heringet s minden elképzelhető dolgot loptak a vasuti teherkocsikból és a raktárakból.

A rendőrség nem tudott nyomra találni. Tegnap aztán az aradi vasuti üzletvezetőség jelentette, hogy egy névtelen levél érkezett hozzájuk, amelyben a levélíró figyelmezteti az üzletvezetőséget két vasuti segéd munkásra. Azzal vádolja meg Pető Zsigmond kíségitő fékezőt és Bakk János kíségitő váltókezelőt, hogy ők követik el a rendszeres lopásokat. Bűntársaik is vannak, sőt orgazdájuk is, de azokat nyomozzák ki.

A nagy apparátus.

Ez természetesen teljesen elég volt arra, hogy nyakára hágjanak a bandának. Arad-

ról átutazott Nagyváradra dr Leskó Ferenc államvasuti s. titkár és Mendl államvasuti ellenőr. Jelezték a nagyváradai rendőrségnek, hogy megérkeztek, mire a rendőrség teljes felkészültséggel nyomban kiment a pályaudvarra. Jánossy Gyula h. főkapitány vezetés alatt ott volt Bodó László r. felügyelő, ott voltak az összes detektívek és 3 rendőr. Már előzőleg a detektívek puhatolództak, minden pompásan vágott a feljelentéssel, úgy, hogy tegnap délben már biztosra mentek.

Felajánlják a házkutatást.

A nyomozás alatt elsősorban azt állapították meg, hogy valóban bűnösök-e a névtelen levélben megjelölt emberek. A detektíveknek sikerült bizonyítékokat szerezni a két vasutas ellen, akiket még kedden letartóztattak.

Sem Pető, sem Bakk nem akartak valani. Csak az ellopott tárgyak és anyagok felmutatása s a bizonyítékok halmazata törte meg őket. Ugy, hogy tegnapra mindent beismertek, sőt orgazdájukat is megnevezték.

Tegnap délben aztán egyszerre, egy csapásra akart végezni a bűnösökkel a rendőrség. A tettesek vallomása alapján megjelentek Sály Sándor Nilgesz-telepi lakásán. Sály Sándor nappal „becsületes” suszter ember, hogy azonban éjjel micsoda, az majd kitűnik az alábbiakból.

Csak az asszony volt otthon. Erősen háborgott, hogy így, hogy úgy, az ő házában még nem járt rendőr. Ők, becsületesek, stb.

— Különböztessék átkutatni az egész lakást! Nem találnak itt egy rongyot sem. Tessék még a padlásra is felmenni.

— Hiszen éppen azt akarjuk, mondták a detektívek s fürgén munkához láttak.

Rövid idő múlva innen is, onnan is előkerült egy vasuti függöny, finom cseh vászon; lakkcipőket, selyemruhákat, likörös korsókat hordtak a szoba közepére a detektívek.

Az asszony elsápadt és el akart futni. Éppen akkor jött haza az ura, akit vele együtt azonnal letartóztattak.

Az éjjeli vonatrablás.

Hasonló jelenetek játszódtak le Szalomé Józsefné lakásán. A jó néni olesón összevásárolta a lopott élelmiszereket a vasutasoktól, nyugodtan kiült velük a piacra, mint igazolványos kofa és drága pénzért eladta a lopott jószágokat.

A két tettesnek letartóztatták feleségeiket is s az egész diszes társaságot bekesítették a szép tavaszi délutánon a rendőrségre.

Itt aztán megindultak a kihallgatások és természetesen a rendőrség konok tagadásokkal találta szemközt magát. Legelőször a becsületes varga adta be a derekát és elmondta egyik legizgalmasabb rablásukat.

— Megegyeztünk Petővel és Bakkal, hogy kiraboljuk azt a waggont, amely az Alföldről buzát hozott Nagyváradra. De itt nem mertük végrehajtani a tervet. Hanem én kimentem még délután Püspökibe s itt belopóztam a wagonba. A tehervonat sötét este rögögött be a nagyváradai pályaudvarra.

Társaim ott vártak a repülőhidnál. Egyik az egyik, másik a másik oldalon. Kinyitottam a kocsiját és kilöktem hat zsák buzát a sinek mellé. Ők aztán elszállították biztos helyre és másnap eladtuk a piacon 100 koronáért. Az összegben megosztottunk.

A bűnlista.

A rendőrség igen szigorúan vette az ügyet és tegnap estére sikerült összeállítani az egész bűnlistát.

Ugy karácsony előtt a múlt évben Bakk János vasutas egy befonott üvegkorsóba pálinkát s több apró üvegbe bort loptott. A pálinkát és bort Sályékkal közösen elfogyasztották, a korsó a háziasszonya padlásán van, az apró üvegeket összetörték.

Folyó év január hó elején Pető Bakk

Jánossal a vasutól hoztak 25 kiló (5 doboz) fehér kocka cukrot; mind az öt dobozt eladták Szabónénak, a háziasszonyuknak, hogy mennyit kaptak érte nem emlékszenek reá. A pénzen Bakkékkal megosztották.

Egy pár nap mulva ugyancsak Pető Bakk Jánossal a vasuti állomástól 2 vég kánvászot hoztak. Az egyik véget Szabóné háziasszonyának adta el, a másik vég vásznat pedig Bakknéval megosztották. A legutóbbi lopások az elmúlt hét elején voltak, amidőn nagymennyiségű fehérneműt loptak össze, amin szintén megosztokodtak.

A jómadarak a kihallgatás során kronológus sorrendben elmondották, hogy mikor s hol nyitották fel a vasuti teherkocsikat s mi mindenfélét loptak össze.

Eddig Szabó Józsefné, Sebestyén Bálint, Pető Zsigmond, Pető Zsigmondné, Sályi Sándor, Sályi Sándorné, Bakk János, Bakk Jánosné, Váradi Sándor vannak a rendőrségen őrizet alatt. Az utolsó napig rendszeresen folytatták a vasuti kocsik kifosztogatását s a folytatólagos nyomozás fogja kideríteni, hogy hányan vannak még szabadon a fosztogatók közül.

..FIREK..

Tájékoztató.

Március 14. A Katolikus Kör ötödik köznevelődési estélye

Március 16. D. e 11 órakor Katolikus Kör közgyűlése.

Márc. 16. Népszövetség ünnepélye a főgimnázium dísztermében d. u. 5 órakor.

Márc. 17. Közgazdasági Bank r. t. felszámolásban, közgyűlése d. u. 3 órakor.

Márc. 17. d. u. 5. A tüdővész ellen védekező egyesület közgyűlése.

Április 20. A Katolikus Kör záróünnepélye

Márciusi ünnepélyek.

A nagyvárad felső kereskedelmi iskola Széchényi-önképzőköre március 15-én délelőtt fél 10 órakor, a Kereskedelmi Csarnok dísztermében ünnepélyt rendez a következő műsorral:

1. Hymnusz. Éneklí az ifjuság.
2. Megnyitó beszéd. Mondja: Grosz Sándor felső o. t., ifjusági elnök.
3. Nemzeti dal. Szavalja: Kovács Gyula felső o. t.
4. Magyar dalok. Éneklí: Farkas József felső o. t. Kisérik: hegedűn Kovács Erzsébet középső o. t. zongorán Markovits Endre felső o. t.
5. Ünnepi beszéd. Mondja: Kursinszky Kálmán tanár.
6. Kuruc dalok. Tárogatón előadja: Somlai József felső o. t.
7. Ábrányi E. Március 15. Szavalja: Blau Albert alsó o. t.
8. „Cinka Panna“ Melodráma. Előadja: Viehnaék István felső o. t. Kisérik: zongorán Markovits Endre felső o. t. hegedűn Goldberger Mihály alsó o. t.
9. Szózat. Éneklí: az ifjuság.

Március 15-iki ünnepély a Katolikus Legényegyletben. A Legényegylet ünnepélyének a műsora a következő:

1. Egyleti jelige, éneklí a dalárda.
2. Talpra magyar! Szavalja: Vadász Andor.
3. Alkalmi zenedarab. Előadja: az egyleti zenekar.
4. Ünnepi beszéd. Tartja: Dráveczky Zsigmond segédlelkész.

5. Alkalmi ének. Előadja: az egyleti dalárda.

Az ünnepély márc. 15-én este 8 órakor kezdődik. Belépti-díj nincs.

*

A jogászfjuság március 15-iki ünnepélye. A nagyvárad kir. kath. jogakadémia ifjusága lelkes buzgalommal készül március idusának méltó és fényes megünneplésére. Az ünnepélyre, amely szombaton este 6 órakor lesz a jogakadémia dísztermében, Nagyvárad város közönségét mély tisztelettel meghívja a jogászfjuság.

A jogászünnepély műsora a következő:

1. Hymnusz.
2. Megnyitó beszéd. Tartja: Molnár Lajos a jogakadémiai Olvasókör elnöke.
3. Farkas Imre. A vén cigány, melodráma. Szavalja Petry Gyula joghallgató, zongorán kíséri Zsdánszky Kálmán joghallgató.
4. Ünnepi beszéd. Tartja: dr Krüger Aladár ügyvéd,
5. Magyar dalok. Bebe Karesi cigányzenekara kísérete mellett éneklí Horváth Mici, a Szigligeti-színház tagja.
6. Petőfi. Nemzeti dal. Szavalja: Szentlélek Kálmán joghallgató.
7. Szózat.

* A csendőrtábornok Nagyváradon. Tegnap délben fényes csendőri társaság járt az építés alatt álló csendőrlaktanyában. Az épület beosztása végett jött le Budapestről a csendőrség legfőbb ura: Nagy Gábor. Kiséretében voltak: Oláh Ödön csendőrezredes, László és Poronkay alezredesek, továbbá Cékus százados. A belügyminisztériumból Szaplanczay Mihály belügyminiszteri számvevőségi igazgató volt kiküldve. A bizottság rendkívül meg volt elégedve az építkezéssel. De mivel még nem haladtak annyira, hogy a végleges beosztást megcsinálhatták volna, ezt a következő hónapra halasztották. Nagy Gábor a déli órákban tisztelgett Hlatky Endre főispánnál.

* A máltai eucharisztikus kongresszus. Április hó végén ül össze a XXIV. nemzetközi eucharisztikus kongresszus Máltában. Az Országos Katolikus Szövetség, úgy mint az elmúlt évben, a bécsi gyűléskor szervezi a magyarok csoportját. Erre vonatkozó felhívását már kiadta. A jelentkezés március végéig történhetik. Az indulás április 18-án lesz.

* A Katolikus Népszövetség ünnepélye. A nagyvárad Katolikus Népszövetség március 16-án a főgimnázium dísztermében ünnepélyt rendez. A meghívók ez ünnepélyre már szétküldettek; a műsor a következő:

1. Elnöki megnyitó.
2. Talpra magyar! szavalja Vadász Andor.
3. A szabad sajtó, előadás, tartja K. Török Mihály fővárosi hírlapíró.
4. Szabolcska Mihály: Virágvasárnap. Szavalja: Velyeczky Erzsébet.
5. Ünnepi beszéd, tartja Beniczky Ödön volt országgyűlési képviselő, a Magyar Kurír főszerkesztője.
6. Kossuth-gyászdal, éneklí a Kath. Legényegylet dalárdája.

Az ünnepély délután 5 órakor kezdődik; belépti díj nincs, de szíves adományok a Népszövetség céljaira köszönettel fogadtatnak.

* Zárandoklat Lourdesba. Az Országos Katolikus Szövetség április hó 28-tól május 8-ig terjedő időben rendez a világhírű francia kegyhelyre a magyar kato-

likusok országos zárandoklatát. A kibocsátott felhívás mindenütt élénk visszhangot keltett s a mind tömegesebben érkező tudakozások a legszebb siker reményével kecsegtetik a szövetségnek ezt a mozgalmat. A zárandoklat résztvevői utközben Milanóban, Genuában, Marselleben, visszafelé pedig Nizzában és ismét Milanóban töltenek hosszabb időt.

* Marad a kamatláb. Az Osztrák és Magyar Bank főtanácsa, Popovics Sándor dr titkos tanácsos bankkormányzó elnöklésével Budapesten ülést tartott. Pranger udvari tanácsos, vezértitkár előterjesztette jelentését, amelyben kifejtette, hogy a honi és nemzetközi pénzpiac az utóbbi időben kevéssé változott, javulás egyáltalán nem észlelhető. Minden mértékadó piacon a különbség a hivatalos ráta és a piaci ráta közt megszűnt, úgy hogy a kamatláb leszállítására sehol sem történhetett intézkedés.

* A Kath. Kör köznevelődési estélye. A nagyvárad Katolikus Kör ma este fejezi be a nagybőjti köznevelődési estélyek sorozatát. Nagyvárad katolikus intelligenciája minden alkalommal óriási érdeklődés mellett kereste fel ezeket az estélyeket, amelyekkel a Kör Nagyváradon igazán hűzapot pótló, kulturmunkát végzett. A mai, ötödik köznevelődési estélyen is bizonyára igen nagy közönség fog összegyűlni a jogakadémia dísztermében.

A részletes műsor a következő:

- a) Gurlitt: Simphonietta. Előadja a kath. tanítóképző zenekara.
- b) A nőkérdés és női apostolkodás. Előadás. Tartja: dr Mazurek Gyula.
- c) Rudnay Győző: A könyv legendája. Szavalja: Szentlélek Kálmán joghallgató.

* Siketnéma növendékek felvétele. A siketnéma aradi áll. s. intézetének első osztályába a jövő 1913-914. iskolai évre való felvételért mielőbb kell folyamodni. Felveszik az arad-, békés-, bihar- és csanádmezei illetőségű 7-10 éves korban lévő mindkét nemű siketnéma gyermekeket nemzetiségre való tekintet nélkül. Szegénysorsuk ellátási segélyt is kaphatnak. Folyamodni óhajtok forduljanak azonnal az intézet igazgatóságához.

* A debreceni Népszövetség. A „Katolikus Népszövetség“ debreceni szervezete a városhoz közel fekvő vidéki falvakban is igyekszik a népszövetségi eszméket ismertté tenni. E célból március hó 2-án délután Felsőjózán tartott agitációs gyűlést. Az első szónok Kresznerics Gy. Ferenc máv. hivatalnok, a debreceni szervezett fáradhatatlan lelki helyi igazgatója volt, ki szép szavakban ismertette a Népszövetség áldásos munkásságát, külön tárgyalva az egyes osztályok célját és működését és részletesen foglalkozva a népszövetség közbejöttével létrejött biztosítások előnyeivel, majd pedig a Kath. Népszövetségben való tömörülésre hivta föl a szépszámu hallgatókat. Utána dr Zalai János főreáliskolai tanár ismertette a szervezetek áldásos működését és felszólította a Debrecenben létesített „Népszövetségi hitelszövetkezet“-be való belépésre, melynek célja a keresztények függetlenítése a pénzpiacra. Az utolsó szónok Domanek Pál Theresianumi prefektus volt, ki tüzes és szívhez szóló szavakkal mutatta be a modern sajtó Isten, vallás és erkölcs ellen irányuló törekvéseit. A temperamentumos beszéd valóságos magával ragadta a hallgatókat és a faluban mind többen és többen sietnek otthagyni a vörös zászlót.

* Uj vonat a kóti vasútvonalon.

A nagyváradi-vészti vicinális vasúton jelenleg éppen olyan nyomorúságos állapotok vannak, mint a többi vicinálisokon. Naponként két vonatpár közlekedik s így egy nap kevés, hogy Nagyváradról bármely állomást meg lehessen így járni, hogy az utas ügyes-bajos dolgát elvégezhesse. Reggel fél 10 órakor érkezik az egyik vonat Nagyváradra s délután 2 órakor megy vissza, tehát alig pár órai tartózkodási idő van Nagyváradon; ezenkívül csatlakozás sincs a többi vonatokhoz. Ezen az állapoton most előnyösen változtat egy 3-ik vonatpár, melyet május 1-én iktatnak a menetrendbe. Az új vonat reggel 2 órakor indul Vésztről s Nagyváradra reggel fél 6 órakor érkezik. A másik vonat délután 5 órakor indul vissza Nagyváradról. A Vésztről hajnalban induló vonatnak még az a nagy előnye is lesz, hogy Nagyváradon csatlakozást kap az utas Püspökladány felé az új, májustól Nagyváradról reggel 6 óra után induló gyorsvonathoz, továbbá Kolozsvár és Érmihályfalva felé.

* Keresztül ment rajta a kocsi.

Súlyos baleset történt tegnap Belényes határában. *Krajnik Mihály* eserepet vásárolt Belényesben és saját szekerén akarta azt hazza szállítani. Utközben a szekéren elaludt és egy nagyobb zökkenésnél a lovak közé esett. A súlyosan terhelt kocsi keresztül ment a szerencsétlen emberen, akit életveszélyes sérülésével beszállítottak a belényesi kórházba.

* Hittudományi előadás tisztekenek. Bécsből táviratozzák: A haditudományi kaszinó-egyesületben tegnap este volt a második hittudományi előadás tisztek számára. *Hilgenreiner* prágai tanár olvasott föl *A szociális tudomány és a kereszténység* címen. A terem tele volt tábornokokkal, vezérkari tisztekkel és más főtisztekkel. Körülbelül kétszáz hallgató volt jelen, közöttük *Lipót Szalvátor* királyi herceg, *Krobotin* hadügy-miniszter, *Georgi* landwehr-miniszter, *Bolfras* báró főhadsegéd, három hadseregfelügyelő és még sokan mások. Az előadó a modern szociális kérdésekről, a szabadság, egyenlőség, a liberalizmus kérdéseiről és más hasonló kérdésekről beszélt.

* A cigány arany érdemkeresztje. Érdekes és nem mindennapi kiüntetés olvasunk a hivatalos lap tegnapi számában. A király idős *Banda Márton* „népzenész”-nek a magyar zene művelése és fejlesztése körül szerzett érdeme elismerésül az arany érdemkeresztet adományozta. Képzhetjük, minő nagy volt az öröm a bandában, mikor a nagy kiüntetés megkapta a primás. Ezután fogja csak *Banda Márton* igazán büszkén és szívhez szólóan játszani azokat a gyönyörű szép magyar nótákat. Mert bizony megtörténik, hogy a cigány hegedűjével heregnótát hódít meg, de aranyérdemkeresztet azt igazán ritkán muzsikál magának a cigány, ha még olyan kiváló is. Szép dolog, meg is érdemelte bizonyára, csak azt nem értjük, hogy kinek van most már nagyobb, értékebb érdeme a magyar kultúra szolgálatában, a tanítónak, aki csak ezüstérdemkeresztet kap jutalmul, vagy az aranyérdemkeresztet muzsikáló cigánynak.

* Lezuhant szerelő. *Jerics* Dezső budapesti születésű szerelő Nogál-utca 11. sz. alatt egy ventilátort szerelt s midőn a létrán két-három fokot fellépett, elfogta a szédülés. A létráról leesett, maga után húzta a létrát is, minek következtében bal lábát és oldalbordáját összezuza. Beszállították a biharmegyei kórházba.

* Csodaszép csemegezőllő! Legnemesebb hazai és tiroli fajalmák! — Naponta friss *Carfiol*. Idei máltai burgonya. *Fajnarancsok!* Kitünő fehér és piros hegyborok, a legolcsóbb árban. **MERTZ NÁNDOR** csemegeüzletében, Körös-utca. Telefon 448 sz.

* Hölgyek szives figyelmébe ajánlom női-kalap különlegességi üzleteme. Bécsben és Budapesten a legelső szalonokban működtem. Mély tisztelettel *Braun Margit* Rimánóczy-u. 1.

* El ne felejtse, hogy husvéti locsolókat, játék-tárgyakat, utazó-táskákat, ridiküllöket, ajándék-tárgyakat nagyon olcsón vásárolhat a Párizsi Bazárban, Sas alatt.

* Györy nővérek kitünően szervezett tambura és ének-kar szerez rendkívül kellemes szórakozást annak a nagyszámu publikumnak, amely esténként a *Korona-kávéház*at keresi fel. A 10 tagból álló tambura és ének-kar *Mészáros és Szabó* karmesterek kitünő vezetése alatt áll. Műsoruk első-rangu számokból van összeválogatva, mindég változatos, szigoruan családias, szolid és gazdag. — A közönség tüntető szeretettel és nagy örömmel siet a *Korona kávéház*ba, ahol elsőrendű kiszolgálás mellett még ilyen kellemes, olcsó és Nagy-Váradon máshol fel nem található szórakozás vár rá. A kávéház jó hírneve, a figyelmes kiszolgálás s a jelenlegi pompás zenekar egyaránt biztosítják a *Korona kávéház* számára azt a nagy népszerűséget amelylyel most bír. A közönség szives pártfogását, kéri továbbra is a *Györy-nővérek*.

* Két jogász sétál a városban, szemben találják magokat egy régi ismerősükkel *Pista* barátjukkal, a mint ránéznek feltűnik előttük, a barátjuknak elegáns felöltője van, a melyet hallatlan olcsó árban szerezhet be mindenki *Nagy Sándor* férfi divatruha kereskedésében a *Zöldfa-utcán*, passagé-kapu mellett

* Megbízható mosóné, vasalóné, vagy kisegítő főzőnének ajánlkozik házakhoz özv. *Jobbágy Antalné*, lakik Velence-part 25. sz. alatt.

* Felhívom a nagyérdemű hölgyközönség b. figyelmét az ujonnan érkezett tavaszi divatfrizurákhoz szükséges hajpótlékokra. Végzek alkalmi fésülést, ondulatiót, hajmosást, lemoshatatlan hajfestést stb. Készíték mindennemű hajmunkát, transzformatiót, illetve parókat is — természetű művészies kivitelben — polgári árak mellett. Kiváló tisztelettel *Schmidt* hölgyfodrász. Telefon 11—98. Rákóczi-ut 5. szám.

* Borkimérés. Arany János-utca 1. és Teleki-utca 40. szám alatti sarok házban tisztán kezelt asztali borok *Rizling*, *Muskotály*, *veres ó* és *ujbor* kicsinyben és nagyban árusítatik, Özv. *Szász* Józsefné kimérő.

* Házvezetőnőnek ajánlkozik házhoz vagy plebániára egy közép idejű intelligens komoly nő, a háztartás minden ágában jártas, helyben v. vidékre. *Cim a kiadóhivatalban.*

* Megkezdődött a husvéti tojás, cukorka nagyvásár *Aszódy Mihály* csokoládé és bonbon üzleteiben Mielőtt husvéti cukorkát vagy disz-tojásokat vásárol bárki is, tisztelettel meghívom üzletembe, méltóztatásuk szívére és gyönyörködni a szebbnél szebb tojás-cukrookban. Megjegyezni kívánom, hogy hasonló áron még a fővárosban sincsenek oly gyönyörű husvétitajások cukorból, bársonyból és diszből *Ocsó gyári* árak. Fő-üzlet: *Kossuth* utca *Sas-palota*. Fiókok: *Csokoládé király* Rákóczi-ut, *Orsolya-zárda* és a *Cukorka király* Kert-utca. Tisztelettel *Aszódy Mihály* cukorka és csokoládé nagykereskedő. Husvétra pezsgő árak: *Törley Talismán* nagy üveg 4-30, *Törley Caszinó* nagy üveg 4-70 *Törley Rézerve* nagy üveg 4-70, *Litke Transzvania* 4-15. Borok: *Muskotály*, *ménési vörös* és *gyógyborok*. Eredeti olcsó árak. Kizárólag *Aszódy Mihálynál* és fióküzleteiben.

* Női finom párti fél cipők 4 koronától kezdve, női *chewrau*, vagy *boksz* félcipő 6 korona, férfi *chewrau*, vagy *boksz* cipő 8 korona. Kalapok, sapkák, fehérneműek, uri divatekkek legolcsóbb bevásárlási forrása *Feketénél, Bémer-téren*. Üzletemet május 1-én *Szent János-utca* 3. szám alá helyezem át.

* Ridzyk József épület- és műlakatos Nagy-Várad Rákóczi-ut 20. (Lévai M.-féle házban.) Javítások gyorsan és pontosan készülnek. Elvállal minden e szakmába vágó épületmunkát a leggyorsabbtól a legdiszesebb kivitelig, terv és rajz szerint. Szegecselt vasozlopok, üvegházak, vastetők, vasablakok, tűzmentes vasajtók, sárkerítések, üzleti vasredőnyök, ablakredőnyök, cégtáblák, takaréktűzhelyek. Lev.-lap hívásra azonnal megjelenek.

* Kossuth-utca 2. sz. házban egy emeleti kétaszobás lakás me lékhelyiségekkel f. évi május 1-re kiadó. Ertekezhetni a *Polgári Takarékpénztárnál*.

* TUZIFA hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz kőszent házhoz szállít **Weiszberger és Társa**. Telefon 688. Telep: Váradvelence, vasútnál.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Péntek: *Bella*.

Szombat: *Bánkban* (disz-előadás.)

Vasárnap d. u.: *Ezred apja*.

este: *Cigányprimás* (bemutató kiséreletszünet.)

Bánk bán. Szombaton este ünnepi előadást tart a *Szigligeti-színház*. *Március* 15-ike alkalmából színre hozza a társulat drámai ensembléja *Katona Bánk bán-ját*, amelyben a címszerepet *Tóth Elek* játssza. *Biberachot* Varsának osztották ki, *Gertrudist* *Angyal Ilka* fogja játszani.

EGYESÜLETEK

A tüdővész ellen védekező-egyesület rendkívüli közgyűlése. A tüdővész ellen védekező egyesület igazgató választmányja megbízásából van szerencsém az egyesület összes tagjait, de az ügy iránt is érdeklődőket folyó évi február 17-ének d. u. 5 órájára Nagyvárad város székházának kis termében tartandó rendkívüli közgyűlésre tisztelettel meghívni. Tárgy: az építendő szanatórium tervein eszközölt változtatások közgyűlési jóváhagyása s az építkezés tényleges megkezdésének elrendelése. *Kelt Nagyváradon, 1913. március hó 12-én. Fetser Antal* s. k. felszentelt püspök, egyesületi elnök, *Fráter Pál* dr s. k. egyesületi titkár.

TÁVIRÁTOK

A főrendiház ülése.

Budapest, márc. 13.

Délután 4 órakor tartotta meg ülését a főrendiház. Az ülés megnyitása után az elnök elparentálta az elhunyt tagokat, majd bejelentette, hogy az ülés végén *Lukács László* válaszolni fog *Desseffy Aurél* interpellációjaira. Majd bejelentette azt is, hogy *Abauj-Torna* vármegye a képviselőházban már elfogadott választói jog megsemmisítése iránt felírt. A feliratot felolvasták. Ezután a napirendre tértek át. A javaslatok közül a tanítók fizetésjavításánál *Hosszu Vazul* és *Csernoch János* szólaltak fel, azután a javaslatot elfogadták. *Lukács*

László válaszolt ezután. Kijelenti, hogy már a képviselőházban hangoztatta, hogy ez az ügy még bírói eljárás alatt áll, addig tehát, míg befejezve nincs, nem nyilatkozhatik. Kéri válasza tudomásul vételét. Desseffy követeli erre, hogy Károlyi Mihály gróf nyilatkozzék. Ez azonban nem történt meg. Szavazás utján a főrendiház Lukács válaszát tudomásul vette. Az elnök végül sürgősségi indítvány alapján a választójogi javaslatot a holnapi ülés napirendjére tűzte ki. A tegnapi ülésen a karzatot nagyszámu ellenzéki képviselő lepte el. A főrendiház bejáratait rendőrök őrizték, nehogy valami botrány történjen.

Bulgária köztársaság.

Páris, március 13.

Egy előkelő lap bulgáriai értesülés alapján azt a hirt közli, hogy Bulgária elégedetlen Ferdinánddal szemben. Az országban mozgalom indult meg az iránt, hogy Bulgária köztársaság legyen. A köztársaság elnöke Danao lenne.

Tisza ünneplése.

Budapest, márc. 13.

Ma este a bácskai képviselők bankettet rendeztek gr. Tisza István tiszteletére. Tisza István ott kijelentette, hogy nem mond le az elnökségről.

A törökök bombázzák Durazzót.

London, márc. 11.

Durazzóból jelentik: A Hamidie nevű török cirkáló délelőtt 9 óra 50 perckor megjelent a kikötő bejáratánál és mintegy tizenöt lövést intézett egy dombra, amelyen a szerb tábor volt. A szerb csapatok azonban visszavonultak a domb másik oldalára. Egy szerb katona megsebesült. A cirkáló ezután San-Giovanni Di Medua ellen fordult. A bombázás a lakosság körében nagy pánikot idézett elő.

KÖZGAZDASÁG

***

A Biharmegyei Gazdasági Egyesület folyó évi március hó 16-án, azaz vasárnap délelőtt 11 órakor Nagyváradon, az egyesület székházában tisztújító közgyűlést tart, a közgyűlés tárgyai a következők: 1. Elnökség jelentése a múlt évi működéséről. 2. Számvizsgáló bizottság jelentése. 3. Elnök, 3 alelnök és a választmány, valamint a számvizsgáló bizottságnak három évre való megválasztása.

Gabona üzlet.

Áprilisi buza (1913.)	— —	11.29
Októberi buza	— —	11.99
Áprilisi rozs (1913)	— —	9.25
Októberi rozs	— —	9.32
Májusi tengeri (1913)	— —	7.35
Juliusi tengeri	— —	7.60
Áprilisi zab (1913)	— —	9.28
Októberi zab	— —	8.34

Budapesti értéktőzsde.

Magyar hitelrészvény	—	824.50
Osztrák hitelrészvény	—	632.—
4%-os koronajáradék	—	83.10
Osztr. magy. államv.	—	706.50
Jelzálogbank	—	433.—
Lezámitoló és pénzváltó	—	508.—
Hazai bank	—	280.50
Magyar bank	—	565.—
Keresk. bank	—	3590.—
Rimamurányi	—	719.—
Salgótarjáni kőszén	—	758.—
M. Alt. Kőszénbánya	—	10.60—
Közuti vasut	—	651.50
Városi villamos	—	370.—
Adria	—	533.—
Atlantika	—	348.50

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága egy. sz. határozatával elrendelte a magas víztartályban fel és levezető csöveknek kúszható vasbeton aknába leendő elhelyezését

A városi tanácstól nyert megbízás folytán ezen vasbetoncső akna, valamint a vascsövezeték építő munkálatainak vállalatba adása céljából a f. évi április 24-ik napján d. e. 10 órakor a városháza bizottsági termében nyilvános árlejtést fogok tartani.

A vállalatba adandó munkálatok a következők: 246.00 m. hosszú, 1.20 m. széles, 1.50 m. magas parabolikus szelvényű biró vasbeton csatorna munkálata amely csatorna igen erős emelkedésű hegyoldalon lesz építendő, továbbá 510 fm. 300 mm. átm. vascsövezeték munkálata s vasbeton akna terveit ajánlattevő köteles elkészíteni a v. mérnöki hivatal által betonanyagra vonatkozólag elkészített tervek alapján.

Bánatpénzül az ajánlati összeg 5%-a teendő le a város házipénztárába. A bánatpénz készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban tehető le. A bánatpénzt az ajánlattevő csatolni nem szabad, hanem a bánatpénz letételét igazoló nyugta, vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolata csatolandó az ajánlattevő. Ajánlatok csak írásban alulírott küldöttségi elnök kezébe 1913. ápr. hó 24-ik napjának d. e. 10 óráig adhatók be. Az ajánlatok a nyilvános árlejtésben fognak felbontatni. Az ajánlatok 1 koronás bélyeggel láthatók el és csak a szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt, sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül, vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. A borítékban megjelölendő az a munkálat, melyre az ajánlat vonatkozik.

Ajánlat csakis egységárak megjelölése mellett tehető, ebből a célból a város ártételekkel ki nem töltött költségvetéseket bocsájt a pályázók rendelkezésére, vagyis az ajánlattevőknek maguknak kell azon egységárakat kitüntetni, melyek mellett a munkálatok végrehajtását kötelezik.

A fenti vállalatra vonatkozó általános és részletes feltételek, ártételekkel ki nem töltött költségvetések és tervek a városi mérnöki hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők és a feltételek és költségvetések 10 koronáért megszerezhetők.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni köteles, hogy a jelen hirdetményt: az árlejtési feltételeket, ártételekkel ki nem töltött költségvetéseket és terveket ösmeri és azokat magára kötelezőnek elfogadja.

A közszállítási szabályrendeletnek a hazai gyártmányok, magyar honos műszaki erő stb. alkalmazására vonatkozó határozmányai minden ajánlattevőre feltétlenül kötelező.

Az összes munkálatok csak egy fővállalatnak adatnak ki, miért is egyes munkanemekre tett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Ajánlattevőt tett ajánlata azonnal és mindaddig kötelezi, míg az ajánlatok felett a végleges döntés meg nem történik, ellenben Nagyvárad városát csakis az árlejtés eredménye felett hozandó határozatának jogerőre emelkedésével kötelezi.

Azon pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak, illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tartoznak szállító képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A város közönsége fenntartja magának a jogot

arra nézve, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakra való tekintet nélkül szabadon vászthasson, esetleg újabb árverést tarthasson.

Nagyvárad, 1913. márc. 12-én.

Komlóssy József,
küld. elnök.

Igen kellemes, biztos és kitűnő,
gyorsan használó szer köhögés,
hurut, meghűléstől eredő rekedt-
ségnél a FARKAS-féle

hurut-szeletke

Egy doboz ára 60 fillér.

Kapható: **FARKAS ISTVÁN**

„APOLLÓ” drogueriájában

Nagyvárad, Rimanócy-palota

Rákóci-ut 7/b.

VAJNOVSZKI FERENC

uri- és női cipész, Szaniszló-u. 55.

Készít uri- és női cipőket mérték szerint. Javítások jutányos áron. Meghívásra házhoz küldök, levelekre válaszolok.

Horgony-Syrup. Sarsaparillae
Vértisztítószer. ^{compos.} Üvege 3.00 és 7.50 kor.

Horgony-Liniment. ^{Capsici compos.}
A **Horgony-Pain-Expeller** pótléka.
Fájdalomenyhítő bedörzsölés
meghűlésnél, rheumánál, köszvénynél stb.
Üvege .80, 1.40, 2.— kor.

Horgony-Vas-Albuminat.
Tinktúra.
Vérszegénységű és sápkórú. — Üvege 1.40 kor.

Beszerzhetők
a legközelebbi gyógyszerárban vagy közvetlenül
RIEHTER dr. az „Arany orozsán”-hoz oszmított prágai
(1. Ellenbathstraße 5) gyógyszerárából.

Foraktar Magyarország részére:
Török gyógyszerár Budapest.

Ha nincs megelégedve szabójával, mert drága vagy rosszul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT** Gy. és **TARSA** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepő áron az ottani szolid, kifogástalan kiszolgálás Alkalni és gyászruhák készítését. Vidékről egy beküldött öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Telefon 12-64.

ÉHIK ANTAL

épület- és díszmű bútortasztalos
Sánc-utca a kala gyár épületében.

Állandóan raktáron tart saját készítményű modern bútorokat, háló-szoba és ebédlő-szoba berendezéseket stb. Ugyanott félig használt bútorok is kaphatók.

Telefon 12-64.

Árverésen vett áruk eladása

megkezdődött
Rákóczi-ut 14. lebontott
APOLLÓ-ÉPÜLET MELLETT.

Női kötött harisnyák 30 fill., férfi fegyház kötött zokni 26 fill., gyermek patent harisnyák 24 fill., **1000 toczat zseb-kendő** drbja 6 fillértől 3:50-ig, női és férfi fehérneműek igen olcsón s még igen sok áruk kaphatók.

Értesítés.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy a **Kossuth utcán** lévő a

„NAGY PIPA“

vendéglőt átvettem és azt újonnan átalakítottam.

Naponta friss osapolású **kőbányai salonsör** (alá Pilseni!)

Kittűnő érmelléki faj borok. **Izletes magyaros konyha.**

Naponta válogatott zónás reggelik.

Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Pénteken mindig halesztély.

Szombaton állandóan nagy hurka-estély zeneszó mellett.

Síves pártfogást kér

Popovics Sándor,

vendéglős.

Építész és házi urak szives figyelmébe.

DENGELEGI és BOTHÁZY

szerező, épület-, díszmű-bádogos, vízvezeték-berendező és esztornázási vállalata Nagyvárad. Kolozsvári-utca 44. szám

Elvállalunk: fűrdőszobák berendezését és szagtalan angol klozettek felszerelését, házi csatornák szak szerű elkészítését, kőfaragó és beton műkö vállalkozók homok és kavics telepük. — Ip. t. oklevéllel kitüntetve 1899. Költségvetés díjtalan. Meghívásra azonnal TELEFON 579. házhoz jövünk. TELEFON 579

MUKERTÉSZET!

Berecz József műkertésze
Nagyvárad, Várház-u. 30.

Kitüntetve számtalan sok esetben a kertészet terén.

Ajánlja magát a kertészeti cikkek napenkénti szállítására, úgy helyben, mint vidékre: jutányos árak. Levélbeli megkeresések azonnal elintéztetnek. Kérjük e lapra hivatkozni.

Felhívás.

A Közgazdasági bank Rt. a felszámolást kimondván, felhívjuk az intézet hitelezőit a kereskedelmi törvény 202. § értelmében a követelésük érvényesítésére.

A felszámolók.

RUFF TESTVÉREK

épület- és géplakatos műhelye
LUKÁCS GYÖRGY-UTCZA 26.

Mindenemű lakatos munkák, **vas-szerkezetek, vízvezeték** javítások és **takarék-tűzhelyek** elsőrendű kivitelben.

Gazdasági eszközök készítése egy mint: ekék, boronák, borsajtók és szőlőzúzók stb. **Lencsés kútaink** egy tartósság, mint vízemelő képesség tekintetében minden eddigit fölülmulnak. Mindenemű gépjavítások szak-szerűen, és gyorsan eszközölhetnek.

Fey Rezső

mű-bádogos, vízvezeték- és esztornázási vállalat

Szent János-utca 22. szám.
TELEFON 532. TELEFON 532.

Készít udvari fagymentes closteteket vízöblítéssel. Angol-closett berendezést, víztartány vagy önzáró closett csapokkal való öblítéssel. Mindennemű épület- és dísz-bádogos munkát. Viliány-erő gépekkel berendezve.

Orosilag több száz esetben ajánlva.

10-39. Telefon 10-39.

KEPES ELEK

orvosi kötszerész üzlete Nagyvárad, «Sas-passage» átjáró.

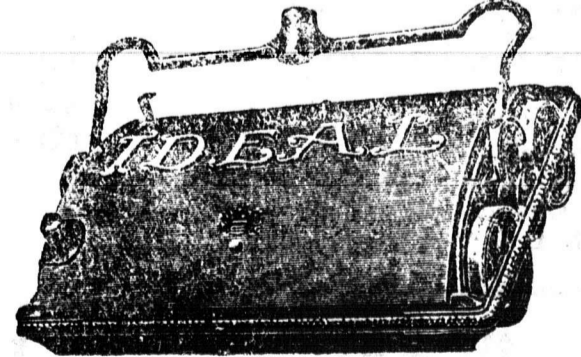
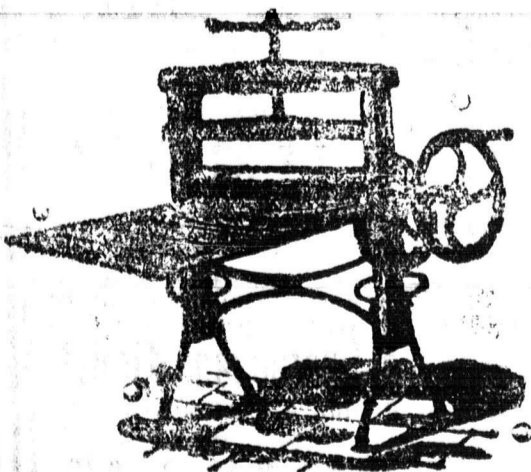

Ajánlja saját készítményű **sérvkötőit,**

szuszpenzorionok feoskendők és betegápolási cikkeit, u. m. egyenestartók, haskötők, ágytálak. bidég,

anatómiai sérvkötők

a melyek a sérvet állandóan visszatartják, műlábak és művégtagok, támgépek, gummi eikkek, harisnyák stb. és a még fel nem sorolható cikkeik. Külön próbaterem női és férfi kiszolgálására. **Óriási nagyraktár Tisztviselők és iparosoknak árengedmény.**

Ujdonságokból állandó nagy választék háztartási és konyhafelszerelések kizárólagos raktára

TARSOLY és RISZTÓ vaskereskedésében
Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon 390.

Legolcsóbb bevásárlási források:

Ha Ön

óráját jól és jutányos árban akarja megcsináltatni, hozza el **FEIN KÁLMÁN** óráshoz, Telegi-u. 9. Dr. Nemes ház. Villanyos megállóhely.

Órákban állandó nagy raktár.

Alapított 1893. **Freund Benjámín** Alapított 1893.

műorás, ékszerész és látszerész

Nagyvárad, Rákóci-ut, Széchenyi-szálloda épület.

RITKA ALKALOM.

Üzletem átalakítása miatt a teljes raktáramat kiárultom eddig nem létező leszállított árban, arany-, ezüst-, nikkelt órákat, aranyláncokat, gyűrűket, fül-függőket és más ékszerneműeket, kina ezüst tárgyak, ingaórák, látszereknél 50% engedmény.

Izsák Lidia

mellfűzői, amelyek bécsi modellek szerint készülnek, országos nagypopularitást nyertek a hölgyközönség körében. Megrendelhető mérték szerint, Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 1. Füz. üzlet: TELEFON 1-53. szám.

Mezey János és Társa

fűszer, csemege kereskedő Nagyváradon, szt. László-tér és Telegi-utca sarok.

Szolid üzlet többet nem ad, de kevesebbet sem.

RUM és LIKÖR

háziilag való készítéséhez legjobb essentiák

:: kaphatók ::

VADÁSZ ALBERT
„A nyál” drogueriában
BÉMER-TÉR.

HA A KOSSUTH-

utcába vezetni utja, keresse fel a legjobb hirtérnek örvendő

KEPES ETEL

varró- és himző előnyomdáját, ahol bevásárlásait a legolcsóbban eszközölheti kézi munka anyagokban.

Izléses arany- ezüst ékszerek, finom, órák legolcsóbban kaphatók

Szilágyi Géza és Ts-nál
Rákóci-ut

Telefon. 630.

Tátray Sándor

telefon 558. telefon 558.

NAGYVÁRAD

Körözs-utca 11. sz.

Épület és műlakatos vízvezeték és vasszerkezeti munkák.

NE ADJUK

pénzüket idegen cégnek, vagyunk

lánckútat

MÁRKUZ JÓZSEFNÉL

Akadémia-u 1. sz.

Deutsch Simon

bútor-asztalos Ór-u. 6.

Elvállal olcsó árban háló-szoba-, ebédlő- és szalon berendezéseket, ugyiszintén előszoba és konyha berendezést. Hívásra megjelenek.

Oláh Sándor

épület- és műlakatos
Beöthy Ödön-u. 43.

Elvállal minden e szakmába vágó új munkákat és javításokat jutányos árban. Takarékos tűzhelyek állandóan ratáron. Költségvetést kívánatra küldök.

Alapított 1895-ben.

Deo Adiuvante!

Imrek Károly

épület és műbútor asztalos N.-Várad, Alapi-utca 10. szám.

Alapított 1895-ben.

Udvari kávéház

családok kellemes szórakozó helye. Esténként Bebe Kálmán teljes zenekarával hangversenyez. — Bejárat

Szt. László-tér és Zöldfa-utca.

FELDSTRICK KÁLMÁN

könyvkötészet és dobozgyártása

NAGYVÁRAD, Rákóci-ut, Moskovits palota

Biharmegye és N.-Várad város kir. itélőtábla és a megyei főszolgabíróságok és körjegyzőségek szerződéses szállítója.

ROZSNYAY JÓZSEF

mű-asztalos, Nagyvárad Kolozsvári-u. 77.

Európa nagyobb városaiiban évek során át szerzett gyakorlati ismereteim lehetővé teszik, hogy a mai közönség részére a művészi kivitelű különlegességi munkákat is kellő szak tudással a legpontosabban elvégezzem. Készítek továbbá: modern háló, szoba, bútor és üzleti-berendezéseket, portálokat, lakás- és konyha-berendezéseket minden stílus és kivitelben a legbiztosabb árak mellett. Egy kísérlet elengedő, hogy a t. uri közönség bizalmát továbbra is kiérdemeljem.

Tisztelettel ROZSNYAY JÓZSEF, műasztalos.

Szántó Dezső
első
nagyvárad
**REDÖNY-
GYÁRA** Rulikovszky-ut
TELEFON 491.

Jenny Jenő

órák, ékszerész és látszerész. Ajánlja dúsán felszerelt óra és ékszer nagy raktárát jutányos árban. **Szent János-u. 39. sz.** Óra és ékszer javításokat pontosan eszközölök.
Tanuló felvétetik.

Kerékpár varrógép s gramophon javításokat készíttetni legelőnyösebb

Horvát Béni

mechanikusnál,
Kossuth Lajos-utca 18.
Az összes alkatrészek állandóan raktáron.
TELEFON 1038. szám.

Hans Lajos
Gáz és villanyberendezési vállalat.

Elvállal mindennemű gáz és villanyberendezéseket és jókarbantartását.

TELEFON 1038. sz.

PENCZ JÁNOS

(cipész, szakiparos.)

NAGYVÁRAD,

Szt. János-u. 34.

Készít mérték szerint uri és női (Orthopéd cipőket is) jutányos árban mérték szerint. Meghívásra házhöz jövök.

Petry Árpád

órák- és műszerész

Nagyvárad, Rákóci-ut 9.

Tarsoly és Risztó mellett, a Rimanóczy-palotával szemben. Mindennemű műszerészeti munkák szakosított javítása elfogadtatik.

Alapított 1880-ban
Schopper György
utóda veje

Rohoska Pál

Villanyerőre berendezett gépjármű, vas és rézöntőde
NAGYVÁRAD,
Sánc-utca 22. sz.

UJ keztyűs és sérvkötő készítő!

Keztyűk mérték után gyorsan és legjutányosabb árban készíttetnek. Bálkeztyűk 70 cm. hosszú, csak 6 korona. Tisztítások és javítások azonnal eszközölhetők. **Ruganyos sérvkötők 4 korona.**
HORVÁTH R.
Nagyvárad, Szt János-utca

Kiadó.

Györy Sándor

villanyerőre berendezett kávé és kávézókéje
Kert-utca, 4. szám.

Elvállal mindennemű speciál kávézóberendezéseket és javításokat, haj- és szakál vágó és lónyíró gépet, zsillette és mindentéle más borotvák kávézóberendezését pontosan eszközölök.

ÉGI LANT

ker. katolikus imádságos és énekes könyv, díszes vászonkötésben

1 K 30 fillérért

kapható a Szt. László-nyomda részvénytársaságnál.

Névjegyek

a legolcsóbban beszerezhetők:

Szent László-nyomda r.-társ.-nál
Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Villamos berendezéseket, u. m. magánépületek, világítási felszereléseit, csengő házi telefon, ipartelepek, gyárak, és malmok. Villamos világítási és erőátviteli berendezéseit pontosan és szakavatottan készít

SZENES SÁNDOR

villamos berendezési vállalat Szalárdi-u. 9. Költségvetéssel díjtalanul szolgáltat, meghívásra azonnal jövök.

Ha a Szent János-utca-ba vezetni utja, keresse fel a **Szerecsen Királyt**, ahol a legolcsóbban lehet vásárolni **harisnyát, kentyűt, trikót, esipkét. Himzések és szalagok, fehérneműk, rövidárak** nagy választékban. Szives pártfogást kér **UNGERLEIDER SALAMON** Szt János-utca 4.